

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Visie Erfgoed en Ruimte Werelderfgoed

Plan van Aanpak 2013-2015

Droogmakerij De Beemster

Definitief december 2012

Inhoud

1. Inleiding, pag. 2
2. Strategische analyse, pag. 3
3. Ambitie, pag. 6
4. Actieplan, pag. 7
5. Overzicht, pag. 11
6. Financiering, pag. 12
7. Bijlage: Gemeentelijke financiering, pag. 13

1. Inleiding

In de visie Erfgoed en Ruimte, 'Kiezen voor Karakter', kiest het Rijk voor de komende jaren vijf prioriteiten in zijn gebiedsgerichte erfgoedbeleid. Eén van de prioriteiten wordt gevormd door het borgen van samenhang en het vergroten van de uitstraling van de binnen de rijksgrenzen gelegen werelderfgoederen. Als gevolg van de ratificatie van het UNESCO-verdrag inzake Werelderfgoed, is Nederland eraan gehouden te zorgen voor bescherming, behoud (voor toekomstige generaties) en presentatie van dit culturele en natuurlijke erfgoed. Dit betekent toepassing van passende instrumenten voor bescherming, voldoende financiële instrumenten voor behoud en meer aandacht voor een duurzame recreatieve en toeristische ontsluiting van de werelderfgoedsites.

Droogmakerij de Beemster is in 1999 op de werelderfgoedlijst van UNESCO geplaatst. De gemeente Beemster is samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier aangewezen als siteholder en zij zijn derhalve de eerstverantwoordelijke gebiedspartner voor de bescherming, het duurzaam beheer en de ontwikkeling van De Beemster.

Sinds de plaatsing van De Beemster op de werelderfgoedlijst heeft de gemeente Beemster laten zien dat ze haar taken op bovengenoemde punten serieus ter harte neemt. Bescherming en ontwikkeling van De Beemster is bovendien een extra taak bovenop de reguliere werkzaamheden van gemeente en Hoogheemraadschap. Het gaat om een grote structuur van meer dan 7000 ha waarin bovendien geleefd en gewerkt wordt (agrarisch productielandschap). Natuurlijk is De Beemster in de eerste plaats een erfgoed om trots op te zijn.

De gemeente Beemster heeft de afgelopen jaren veel bereikt op het gebied van bescherming en ontwikkeling van de droogmakerij. Zo is er specifiek voor vragen met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen een kwaliteitsteam ingericht, is er een Beemster bouwdoos ontwikkeld en is recent een aantal ruimtelijke planvormen in de inspraak gebracht dat een structureel kader moet bieden voor bescherming en ontwikkeling. Voor een aantal concrete projecten, zoals de CONO-kaasfabriek, is extra aandacht besteed aan een goede inpassing binnen de waarden van het werelderfgoed.

Kunnen we dan nu achterover gaan leunen? Nee, zeker niet. De combinatie van het wonen en werken in dit 'levend' werelderfgoed vraagt om een voortdurende afstemming tussen ontwikkeling versus behoud van de uitzonderlijke universele waarden. De instandhouding en beheer van het gebied zal ook voor de komende decennia om toekenning en het vinden van (aanvullende) financieringsbronnen vragen. Daarnaast kan - nog meer dan nu al het geval is - gewerkt worden aan publieksbereik en recreatief gebruik van de Droogmakerij De Beemster.

De Visie Erfgoed en Ruimte (VER) richt zich in eerste instantie op de periode 2012-2015. In dit plan van aanpak zal worden aangegeven hoe gemeente en Rijk voor deze periode willen komen tot gezamenlijk gestelde ambities. Voor de langere termijn zal met name het recent opgestelde managementplan aangeven hoe kan worden omgegaan met instandhouding, beheer en ontwikkeling van De Beemster.

2. Strategische analyse

2.1 Wat is er toe nu toe bereikt?

De gemeente is vanaf het moment van aanwijzing als UNESCO werelderfgoed in 1999 verantwoordelijk en verplicht de uitzonderlijke universele waarden die bepalend zijn voor de werelderfgoed-status duurzaam in stand te houden en te beschermen. Het cultuurhistorisch landschap dat als gebied zowel door UNESCO, de Rijksoverheid als de provincie als zeer te beschermen waardevol gebied wordt aangemerkt, wordt ook door de gemeente als zodanig erkend. Geen enkel onderdeel van het grondgebied van De Beemster is uitgesloten van beschermende bepalingen. De droogmakerij is waardevol als geheel. De gemeente Beemster heeft de volgende kernkwaliteiten specifiek voor De Beemster geformuleerd en uitgewerkt:

- De grote openheid van het landschap;
- De inrichting van het cultuurhistorische wegen- en waterpatroon;
- De bufferzone: dijk en ringvaart;
- Het beschermd dorpsgezicht van Middenbeemster;
- De wegen met laanbeplanting;
- Monumentale stolpen en archeologische waarden.

Afsprakenkader

Op 2 december 2011 is door de gebiedspartners die rechtstreeks betrokken zijn bij de instandhouding van De Beemster een afsprakendocument ondertekend. Het gaat hier om de siteholders gemeente Beemster en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, de provincie Noord-Holland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Het document bevat de afspraken tussen de vier publieke gebiedspartners om een goede onderlinge samenwerking te bevorderen. De recente ervaring leert dat wanneer gebiedspartners elkaar vroegtijdig opzoeken, oplossingen ontstaan die op een creatieve manier invulling geven aan zowel de verantwoordelijkheid om het werelderfgoed in stand te houden, als aan andere maatschappelijke behoeften die zijn gericht op ontwikkeling.

Des Beemsters

Omdat de droogmakerij geen statisch maar een dynamisch gebied is waarin zich steeds weer veranderingen voltrekken betreffende het gebruik, heeft de gemeente in 2006 de ontwikkelingsvisie Des Beemsters opgesteld. Op basis van deze ontwikkelingsvisie werd helder welke specifieke opgaven of beter gezegd vraagstukken er op de gemeente en mede siteholder Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier afkwamen. Vraagstukken die om maatwerk vroegen bij het inpassen van nieuwe ontwikkelingen en het oplossen van zich manifesterende problemen.

Er zijn op basis van de ontwikkelingsvisie meerdere projecten benoemd waaraan vanuit het door de gemeente ingesteld projectbureau Bureau Des Beemsters uitwerking is gegeven. Doel van Des Beemsters is dat in 2012 de uitkomsten van deze projecten zijn verankerd in het gemeentelijk beleid. Het betrof de onderstaande projecten:

- Paard en Landschap
- Het Boerderij-erf
- De Kopergravure
- Waterbeheer
- Energie en Landschap

Naar verwachting dienen zich ook in komende jaren nieuwe onderwerpen aan waar nader onderzoek voor nodig is. Een voorbeeld is de zoektocht naar de juiste stalvorm in het agrarisch cultuurlandschap van De Beemster. Als gevolg van schaalvergroting, duurzaamheid, dierenwelzijn worden stallen/ bedrijfsgebouwen steeds omvangrijker. De verhouding tussen stalgrootte en de kernkwaliteit “open landschap” speelt in dat geval.

Ruimtelijk planologische verankering en borging

De uitkomsten van de projecten van Bureau Des Beemsters worden planologisch en ruimtelijk verankerd in drie onderling met elkaar samenhangende plannen, die de gemeente gelijktijdig wil vaststellen om zo visie, kaders en regels goed aan elkaar te koppelen:

Structuurvisie “Beemstermaat”: is het strategisch document over de (verwachte) ruimtelijke en functionele ontwikkeling in de gemeente in de periode 2012 - 2037. De structuurvisie is een belangrijk sturingsinstrument en is verplicht op grond van artikel 2.1.1 van de Wet ruimtelijke ordening. De structuurvisie vormt het afwegingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen en geeft aan waar welke functies wenselijk zijn en waar niet. In de structuurvisie wordt de ruimtelijke identiteit van de Beemster concreet benoemd en hanteerbaar gemaakt voor de opgaven die nu en in de toekomst in de Beemster spelen.

Bestemmingsplan Buitengebied: legt de planologische situatie en ruimtelijke ontwikkelingen vast voor de middellange termijn (circa 10 jaar). In de gemeentelijke bestemmingsplannen wordt de bescherming van waardevolle onderdelen van De Beemster onder meer vastgelegd in een dubbelbestemming Waarde - Cultuurhistorie. In het bestemmingsplan wordt vastgelegd welke verschillende bestemmings- of gebruikswaarden zijn toegekend aan het primair agrarische cultuurlandschap van De Beemster. Maar bij een verandering in de toegekende functie of gebruik geldt primair het regime van de cultuurhistorische waarde en pas daarna het regime van de onderliggende bestemming. Hiermee houdt de gemeente de regie over het toekomstig gebruik.

Omgevingsnota: op structuurniveau, erf- of perceelniveau en op object- of gebouwniveau worden regels gesteld aan de ruimtelijke inrichting en de beeldkwaliteit. De nota stuurt, voor het gehele gemeentelijk grondgebied, op de ruimtelijke en visuele kwaliteit in de gemeente en regelt zo het welstandsbeleid van de gemeente. De advisering over welstandsvragen heeft de gemeente ondergebracht bij Welstandszorg Noord-Holland - adviescommissie voor ruimtelijke kwaliteit.

Kwaliteitsteam Des Beemsters

Bij grootschaliger ingrepen en ontwikkelingen wordt ook het advies gevraagd van het in 2007 ingestelde Kwaliteitsteam Des Beemsters. Het Kwaliteitsteam is ingesteld om primair de Des Beemsters projecten te begeleiden, maar ook vanuit een helicopterview grotere ruimtelijke ontwikkelingen kwalitatief te toetsen aan de kernwaarden van het werelderfgoed. Streven daarbij is ingrepen op basis van sociaaleconomische ontwikkelingen zodanig te leiden dat deze niet alleen de kernwaarden in tact laten maar deze zelfs kunnen versterken.

Kwaliteitsdenken, Beemster Bouwdoos

De Structuurvisie, het bestemmingsplan en de omgevingsnota van de gemeente Beemster bieden een planologische verankering van de uitzonderlijke universele waarden van het werelderfgoed. Dit is het vertrekpunt voor de toekomst. Voor nieuwe ontwikkelingen wordt gebruik gemaakt van de kaders die binnen het project Des Beemsters zijn gecreëerd. Met het project Des Beemsters is een breed maatschappelijk gedragen kwaliteitsdenken in gang gezet; een kwaliteitskader dat de grenzen afbakt van hoe ontwikkelingen in De Beemster wel of niet recht doen aan de uitzonderlijke universele waarden. We noemen dit de Beemster Bouwdoos. Deze Beemster Bouwdoos omvat een set van ruimtelijke spelregels om nieuwe bouwinitiatieven in het landschap kwalitatief hoogwaardig in te passen, conform de Beemster maat. Daarnaast is het ook een manier van denken en handelen over landschappelijke toepassingen in relatie tot de voorgelegde ruimtelijke ontwikkeling.

Communicatie en educatie

De gemeente informeert via haar website en afzonderlijke websites over het werelderfgoed haar burgers en het lokale bedrijfsleven. Bij alle plannen wordt gewag gemaakt van de bijzondere positie die de gemeente kent ingevolge de werelderfgoedstatus.

Voor basisscholieren is een educatief project opgezet "Karel en de Kikkerkoning". Daarmee maken kinderen gedurende de gehele basisschoolperiode kennis met de waarden van het werelderfgoed, waardoor medeverantwoordelijkheid en respect voor behoud van het werelderfgoed wordt overgedragen op de volgende generatie. Dit project wordt in overleg met de basisscholen de komende jaren doorgezet.

Promotie en marketing is overgedragen aan de Stichting Beemster Werelderfgoed die ook het Infocenter Beemster (VVV) runt. Dit laat onverlet dat ook de gemeente zelf regelmatig presentaties geeft over

haar bijzondere status als werelderfgoed en de wijze waarop zij daar invulling aan geeft. De siteholders ondersteunen de Stichting Beemster Werelderfgoed bij de uitvoering van haar werkzaamheden. Daarnaast staat het versterken van de informatievoorziening over De Beemster aan bezoekers en het vermarkten van het werelderfgoed richting recreanten en toeristen op de agenda (i.s.m. met onder meer de Stichting Beemster Werelderfgoed en het Samenwerkingsverband "Land van Leeghwater" een coproductie tussen de gemeente Beemster, Graft- De Rijk en Schermer), alsmede de afgelopen viering van het 400 jarig bestaan van de droogmakerij in 2012.

De verdere promotie van het werelderfgoed Droogmakerij de Beemster staat hoog op de lijst van prioriteiten. De beleefbaarheid en de "leesbaarheid" van het werelderfgoed moet verbeterd. In de structuurvisie "Beemstermaat" worden hiervoor de nodige stappen aangekondigd.

2.2 Kansen en bedreigingen

In voorgaande paragrafen is op hoofdlijnen uiteengezet op welke manier gemeente Beemster zich tot nu toe als siteholder heeft ingezet voor Droogmakerij de Beemster. De bescherming van het werelderfgoed vraagt om voortdurende aandacht. De gemeente Beemster heeft de afgelopen jaren de randvoorwaarden gecreëerd voor deze bescherming, maar tevens voor het mogelijk maken van (ruimtelijke) ontwikkelingen in het werelderfgoed. Zoals al vaker staat vermeld, De Beemster is een levend werelderfgoed waarin veel agrariërs wonen en werken. Daarom vraagt de instandhouding en het beheer van de droogmakerij ook in de toekomst om aandacht, oplossingen en het vinden van (aanvullende) financieringsbronnen. Daarnaast streeft de gemeente naar de verdere ontwikkeling van de droogmakerij als recreatief en toeristische verblijfplaats.

Kans: economische benutting van de droogmakerij

De kans om de droogmakerij economisch beter te benutten, valt uiteen in twee subonderwerpen.

In eerste instantie betreft het de economische benutting van de droogmakerij door de agrariërs. Hieraan kan de gemeente bijdragen door ontwikkelingen in de agrarische sector mogelijk te maken en randvoorwaarden voor agrarische benutting van het landschap te scheppen. Daarnaast is het een kans om agrariërs en andere bedrijven in De Beemster in te zetten voor de instandhouding en de promotie van het werelderfgoed (dit in samenwerking met de Grachtengordel en de Stelling van Amsterdam).

In tweede instantie betreft het de economische benutting van de droogmakerij voor recreatieve en toeristische doeleinden. De komende jaren ligt er voor de gemeente Beemster (uiteraard in samenwerking met andere partijen) een uitdaging in het beter promoten van het werelderfgoed en het vergroten van de publieke toegankelijkheid. Een nauwe samenwerking met de werelderfgoederen de Grachtengordel en de Stelling van Amsterdam ligt hierbij voor de hand. Historisch zijn deze drie werelderfgoederen met elkaar verbonden. Dit komt ook mooi tot uitdrukking in het gezamenlijke verhaal dat inmiddels over deze drie sites is geschreven. Daarnaast is

het van belang dat we de toeristen die in Amsterdam verblijven, ook overtuigen een bezoek aan ons werelderfgoed te brengen. Onder het motto 'Amsterdam bezoeken, Holland zien' wordt geprobeerd toeristen die Amsterdam bezoeken, ook kennis te laten maken met het omliggende land.

Bedreiging: Ruimtelijke en economische ontwikkelingen

Hoewel de economische benutting van de droogmakerij door de gemeente wordt gezien als kans, brengt het ook een bedreiging met zich mee. De agrarische sector bevindt zich in voortdurende staat van ontwikkeling. Nieuwe stalvormen volgen elkaar op en schaalvergrotingen zijn aan de orde van de dag. Dit zou een bedreiging voor de openheid van het Beemster landschap kunnen vormen; één van de kernwaarden van het werelderfgoed. Nieuwe stalvormen bijvoorbeeld kunnen de open doorzichten van het landschap beperken. Daarom is het van groot belang dat de komende jaren ingezet blijft worden op het bewaken van de kwaliteit van het landschap. Zoals in bovenstaande paragrafen al uiteen is gezet, heeft de gemeente Beemster hiervoor de randvoorwaarden gecreëerd door middel van de Des Beemsters manier van benaderen van ruimtelijke ontwikkelingen. Het Kwaliteitsteam des Beemsters speelt hierbij een belangrijke rol als advies orgaan aan het college. De borging van Des Beemsters in de lijnorganisatie van de gemeente is momenteel in volle gang, evenals de discussie over de toekomst van het Kwaliteitsteam. Hierbij is het de vraag of het Kwaliteitsteam de komende jaren ook een rol moet spelen om bij te dragen aan de verbetering van de planologische bescherming van het werelderfgoed.

Knelpunt: zichtbaarheid en beleefbaarheid van De Beemster bevorderen

In de Structuurvisie heeft de gemeente als één van de ambities opgenomen om recreatie en toerisme in de droogmakerij te bevorderen. Dit betekent eveneens een vergroting van de zichtbaarheid en bekendheid van het werelderfgoed. Droogmakerij de Beemster wordt nogal eens als een moeilijk te 'lezen' werelderfgoed ervaren. Regelmatig melden zich bezoekers bij het Infocenter met de vraag waar het werelderfgoed te bezichtigen is; dit zonder zich te beseffen dat de bezoekers op dat moment vaak al een uur door het werelderfgoed rijden. Bijzonder is het geometrisch patroon van wegen en waterwegen. Anders dan bij bijvoorbeeld het Woudagemaal, waar bezoekers een fysiek gebouw kunnen bezoeken, is de reden dat De Beemster werelderfgoed is, eigenlijk alleen vanuit de lucht te beleven (een mogelijkheid die de gemeente de bezoekers niet kunnen bieden). Hier ligt een taak om de komende jaren de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de droogmakerij te verbeteren.

3. Ambitie

3.1 Waar willen we staan in 2015?

In het kader van de Visie Erfgoed en Ruimte wordt uitgegaan van een viertal uitgangspunten waarop de werelderfgoederen zich de komende jaren zouden moeten richten. Het gaat om samenwerking tussen Rijk en siteholder op projecten die als doel hebben:

- Vergroting merkbekendheid van het werelderfgoed
- Verbetering van de planologische bescherming van het werelderfgoed
- Oplossen van knelpunten of het aangrijpen van kansen op het gebied van draagvlak en draagkracht voor instandhouding en ontwikkeling van het werelderfgoed
- Verbeteren van het toeristisch en recreatief potentieel.

De gemeente Beemster heeft in de structuurvisie ambities neergelegd voor de komende jaren. Deze ambities sluiten grotendeels goed aan op de uitgangspunten van de Visie Erfgoed en Ruimte. Onderstaand staan de ambities van de gemeente Beemster in relatie tot de uitgangspunten van de VER. Daarnaast is in het vorige hoofdstuk een aantal kansen, bedreigingen en knelpunten genoemd. Het benutten van deze kansen en het oplossen van de bedreigingen en knelpunten is hieronder als gezamenlijke ambitie opgenomen. Wat betreft de planologische bescherming heeft de gemeente Beemster een goede basis gecreëerd. De uitdaging ligt er in om de planologische borging van alle geschapen maatregelen de komende tijd verder te begeleiden.

3.2 VER doelstellingen

Vergroten van de merkbekendheid van het werelderfgoed

De vergroting van de merkbekendheid hangt in het geval van Droogmakerij de Beemster nauw samen met het verbeteren van het toeristisch en recreatief potentieel; deze relatie wordt in onderstaande alinea's duidelijk.

Verbetering van de planologische bescherming van het werelderfgoed

Het Kwaliteitsteam des Beemsters helpt ons bij bovengenoemde ambitie door zich bij ruimtelijke vraagstukken te buigen over de planologisch bescherming van het werelderfgoed. Hierdoor is een breed maatschappelijk gedragen kwaliteitsdenken in gang gezet; een kwaliteitskader dat de grenzen afbakt van hoe ontwikkelingen in De Beemster al dan niet recht doen aan de uitzonderlijke universele waarden.

- Ook in de jaren 2013 - 2015 is het financieel mogelijk het Kwaliteitsteam des Beemster te laten werken aan de planologisch bescherming van het werelderfgoed De Beemster.

Oplossen van knelpunten of het aangrijpen van kansen op het gebied van draagvlak en draagkracht voor instandhouding en ontwikkeling van het werelderfgoed

Als werelderfgoed willen we De Beemster in stand houden en toegankelijk en beleefbaar maken. Daarnaast willen we De Beemster ontwikkelen als hoogwaardig agrarisch productiegebied en woon- en werkgebied. In het realiseren van deze ambitie zijn de afgelopen jaren al mooie stappen gezet. Toch is het van belang de komende jaren heel concreet doelstellingen te verwerklijken. De Beemster is een sterk merk en heeft met zijn inwoners veel (potentiële) ambitie en kracht om dit te kunnen realiseren. Behoud door ontwikkeling is ons motto. We willen De Beemster als werelderfgoed beschermen, maar tegelijkertijd ruimtelijke ontwikkelingen toestaan.

- Tekort aan financieringsbronnen: er wordt gezocht naar duurzame oplossingen en alternatieve financieringsbronnen voor het tekort aan middelen om De Beemster toeristisch aantrekkelijker te maken en om de planologische bescherming van De Beemster ook in de toekomst te waarborgen.
- Particuliere initiatieven worden ingezet bij de promotie en instandhouding van het werelderfgoed.

Verbeteren van het toeristisch en recreatief potentieel

De gemeente constateert dat de mogelijkheden om de droogmakerij te beleven nog niet sterk zijn ontwikkeld en dat De Beemster de functie die het ooit had, als lusthof voor Amsterdam, niet meer vervult. Daarom streeft de gemeente ernaar om de recreatieve functie te versterken. Een duidelijke ambitie is het toegankelijk en beleefbaar maken van De Beemster als werelderfgoed. De Beemster laat zich als werelderfgoed moeilijk 'lezen'. Dit beeld wil de gemeente de komende jaren verbeteren. De mogelijkheden om de kernkwaliteiten van het werelderfgoed De Beemster virtueel en visueel beter zichtbaar te maken in het gebied, worden onderzocht. Op dit punt wordt de samenwerking gezocht met de werelderfgoederen de Grachtengordel en de Stelling van Amsterdam.

- 2012-15: Bezoekers van het werelderfgoed De Beemster gaan naar het Infocenter (VVV) te Middenbeemster om daar goed te worden voorgelicht over het werelderfgoed. De bezoeker blijft gemiddeld een half uur op het complex, is tevreden over de kwaliteit van de voorlichting en trekt vervolgens de droogmakerij in om De Beemster ook persoonlijk te beleven.
- Er is een vergaande samenwerking in promotie- marketing- en communicatieactiviteiten met de andere Nederlandse werelderfgoederen, in het bijzonder met de Noord-Hollandse werelderfgoederen de Grachtengordel en de Stelling van Amsterdam. De zichtbaarheid van het werelderfgoed wordt vergroot.
- In 2015 wordt nooit meer de vraag gesteld 'waar is nu het werelderfgoed?', omdat het voor bezoekers van De Beemster duidelijk is dat zij midden in het werelderfgoed staan.

4. Actieplan

Veel projecten voor het bereiken van de ambitie liggen momenteel gereed voor de uitvoering. Dit betreffen met name projecten gericht op het vergroten van de zichtbaarheid en merkbekendheid van het werelderfgoed in het algemeen en van De Beemster in het bijzonder, en projecten gericht op het vergroten van het toeristisch potentieel van de droogmakerij. Met name op dit laatste punt is de samenwerking met de Grachtengordel en de Stelling van Amsterdam al in gang gezet. In het kader van de Visie Erfgoed en Ruimte wordt nu ook nadrukkelijk de samenwerking tussen gemeente en Rijk gezocht. Mede op basis van het Afsprakenkader zal verder worden ingezet om een vorm van structureel overleg tussen de gebiedspartners.

Daarnaast zet de gemeente Beemster in op de planologische bescherming van het werelderfgoed. Hier vervult het Kwaliteitsteam des Beemsters een belangrijke rol. Bij het beoordelen van ruimtelijke vraagstukken c.q. ontwikkelingen staan de uitzonderlijke universele waarden bij het Kwaliteitsteam voorop. Het Kwaliteitsteam draagt dus in belangrijke mate bij aan zowel de ambitie om het werelderfgoed te beschermen door 'behoud door ontwikkeling' en aan de ambitie om de kernkwaliteiten van het werelderfgoed De Beemster beter zichtbaar te maken in het gebied.

Hieronder worden concreet de projecten benoemd waarop gemeente en Rijk willen gaan samenwerken in de komende periode en waarvoor beide partijen menskracht en geld beschikbaar willen gaan stellen.

Voor projecten die:

- vallen onder het Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten (BRIM) of een restauratieregeling
- louter 'papieren' producten opleveren zonder dat daar elementen van uitvoering aan verbonden zijn
- volledig vallen binnen de bestaande verplichtingen, zoals een managementplan
- een startdatum na 31-12-2015 hebben

worden in het kader van dit plan van aanpak VER geen financiële samenwerkingsafspraken gemaakt.

4.1 Projecten gericht op vergroting van de zichtbaarheid van het werelderfgoed:

4.1.1 Naar buiten brengen van gezamenlijk verhaal drie Noord-Hollandse werelderfgoederen

De nauwere samenwerking tussen de siteholders van de drie Noord-Hollandse werelderfgoederen Droogmakerij de Beemster, de 17^e-eeuwse Grachtengordel van Amsterdam en de Stelling van Amsterdam heeft vanaf 2010 vorm gekregen in het laten optekenen van het verhaal van de historische relatie tussen de drie werelderfgoederen. Als vervolg op het gezamenlijk verhaal leeft bij de drie siteholders de wens om dit verhaal verder naar buiten te brengen via een drietal middelen:

1. Promotiefilm:

Verbeelding van het verhaal in een korte promotiefilm. Het doel hiervan is om d.m.v. deze promotiefilm (potentiële) bezoekers het gezamenlijk verhaal beeldend te vertellen en te verleiden om de werelderfgoederen Grachtengordel/Beemster/SvA te bezoeken.

2. Gezamenlijk verhaal op een 'populaire' manier toegankelijk maken:

Het gezamenlijk verhaal van de Grachtengordel/Beemster/SvA is nu vooral nog een wetenschappelijk historisch verhaal. Met behulp van een geschikt communicatieadviesbureau willen de drie siteholders advies over hoe dit verhaal het best toegankelijk gemaakt kan worden voor het brede publiek c.q. de toerist. Denk hierbij aan digitale toegankelijkheid en/of een publieksfolder. Vervolgens zal dit communicatieadviesbureau moeten zorgen voor de implementatie van het advies.

3. 'Vervolg' verhalen via thema's:

Binnen de samenwerking van de drie siteholders is het idee ontstaan om als vervolg op het gezamenlijk verhaal ook 'thema-verhalen' te laten optekenen, die ingaan op de gezamenlijkheid van Grachtengordel/Beemster/SvA. Hierbij wordt gedacht aan onder meer de volgende thema's:

- Ruimtelijke ontwikkelingen (waar lopen deze drie werelderfgoederen tegenaan en hoe gaan zij hier mee om);
- Waterhuishouding;
- Streekgebonden voedselvoorziening/culinair;
- Vitaal Werelderfgoed (economie als drager voor behoud Werelderfgoed);
- Architectuur/vormtaal (welke overlap/gezamenlijkheid is er hierin?);
- Duurzaamheid.

Het idee is om 4 thema's in een periode van 2 jaar (elk half jaar publicatie van een thema) nader uit te laten werken en op te laten tekenen, met als doel het publiek ook op een andere wijze (via thema's die hen aanspreken) bekend te maken met deze drie werelderfgoederen. Het plan is om hiervoor een communicatieadviesbureau in te huren die e.e.a. coördineert (geschikte schrijvers zoekt e.d.) en die een voorstel kan doen hoe deze verhalen toegankelijk te maken (digitaal of gedrukt).

De wens is om dit project een samenwerking te laten zijn van de drie betrokken siteholders en het rijk.

Betrokken partners: samenwerking tussen de siteholders gemeente Amsterdam, gemeente Beemster, provincie Noord-Holland en het Rijk.

Kosten:

- Onderdeel 1 is geraamd op € 50.000,-
- Onderdeel 2 is geraamd op € 25.000,- (incl. het vervaardigen van eventuele communicatiematerialen)
- Onderdeel 3 is geraamd op € 60.000,- (incl. het inhuren van onderzoekers/schrijvers en het vervaardigen van eventuele communicatiematerialen).

Het voorstel is om de geraamde kosten op gelijke basis te verdelen tussen het Rijk en de siteholders gemeente Amsterdam, gemeente Beemster en provincie Noord-Holland, waarbij elke partij 25% van de kosten (globaal € 35.000,-) voor zijn rekening neemt. Of deze voorgestelde financiële verdeling in de praktijk haalbaar is, behoeft nog nader onderzoek.

Fasering: Uitvoering van onderdeel 1 en 2 zou kunnen plaatsvinden in 2015. Uitvoering van onderdeel 3 zou kunnen starten in de tweede helft 2015.

4.2 Projecten gericht op verbetering van de planologische bescherming van het werelderfgoed

4.2.1 Kwaliteitsteam des Beemsters

Het Kwaliteitsteam des Beemsters houdt eind 2012 op te bestaan in de huidige vorm. Dit neemt niet weg dat de gemeente nog steeds veel belang hecht aan het Kwaliteitsteam, dit met name op het gebied van de planologische bescherming van het werelderfgoed. De afgelopen maanden heeft het Kwaliteitsteam een belangrijke rol vervuld bij de totstandkoming van de Beemster structuurvisie, de omgevingsnota en het bestemmingsplan. Deze drie documenten worden in juli 2012 door de gemeenteraad vastgesteld, waarna de documenten in werking treden. Ook na 2012 is het gewenst dat het Kwaliteitsteam de gemeente ondersteunt door bij ruimtelijke vraagstukken de planologische bescherming van het werelderfgoed in het oog te houden. Behoud door ontwikkeling staat voorop; een denk- en werkwijze van het Kwaliteitsteam dat in het verleden ook heeft geleid tot goede samenwerking tussen de gemeente en de RCE. Door advisering van het Kwaliteitsteam en de samenwerking met de RCE kan in een vroeg stadium worden nagedacht over geplande ruimtelijke ontwikkelingen in De Beemster die tot mogelijke aantasting van de OUV leiden.

Om die reden wil de gemeente Beemster het Kwaliteitsteam in ieder geval in de jaren 2013-2015 nog in stand houden; zij het mogelijk in gewijzigde bezetting en gewijzigde vorm. Dit jaar is een belangrijk overgangsjaar, waarin tevens over een toekomstige vorm van het c.q. een kwaliteitsteam moet worden nagedacht. De werkzaamheden van het Kwaliteitsteam bestaan dan uit drie speerpunten, te weten de borging van de planologische bescherming, antwoord geven op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld stalvormen, maar ook de doelen die in de structuurvisie zijn aangegeven en waarop nu nog geen staand beleid is geformuleerd.

Planologische bescherming

2013 is het jaar waarin de planologische bescherming van het werelderfgoed voor het eerst wordt geregeld via de omgevingsnota, de structuurvisie en het bestemmingsplan buitengebied. Het Kwaliteitsteam houdt zich bezig met het bewaken van deze planologische borging. Van belang is ook om de opgedane planologische en kwalitatieve expertise ook na de huidige college- en raadsperiode te borgen. Daarom zou het Kwaliteitsteam in ieder geval tot en met 2015 moeten kunnen functioneren om die borging ook stevig te kunnen verankeren. Daarbij speelt ook de komende ambtelijke samenwerking met Purmerend; de borging moet nu op een breder organisatieniveau worden ingezet. Het is van groot belang dat binnen en buiten de komende lijnorganisatie het draagvlak voor specifieke waarden van het werelderfgoed getoetst blijven en vanuit een helicopterview worden gevolgd. De rol van het Kwaliteitsteam om ook nieuwe ontwikkelingen, waarop het staande beleid nog geen antwoord heeft, aan die unieke waarden te blijven toetsen blijft dus de komende jaren van belang.

Nieuwe stalvormen

Naast de planologische borging, zal het Kwaliteitsteam met name inzetten op het beoordelen van grotere ruimtelijke ontwikkelingen. Door schaalvergroting in de landbouw komen agrariërs vaak met plannen voor nieuwe stalvormen. Het Kwaliteitsteam zal deze plannen beoordelen en werken aan een wijze waarop ook in de toekomst via gemeentelijk beleid kan worden ingespeeld op innovatieve ontwikkelingen. Het beoordelen van individuele bouwplannen wordt vanzelfsprekend overgelaten aan de welstandcommissie.

Betrokken partners: samenwerking tussen gemeente, Hoogheemraadschap, Kwaliteitsteam en RCE

Kosten: per jaar: € 12.000,- voor instandhouding Kwaliteitsteam. In totaal in de periode t/m 2015 € 36.000,-. Dit betreffen de kosten voor het bewaken van de planologische borging en het omgaan met nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, waarop het huidige beleid nog geen antwoord heeft, bijvoorbeeld stalvormen.

Voorstel is een verdeling van 50/50 (gemeente/Rijk) voor het in stand houden van het Kwaliteitsteam tot en met 2015.

Fasering: 2013-2015.

4.3 Projecten gericht op het oplossen van knelpunten of het aangrijpen van kansen op het gebied van draagvlak en draagkracht

4.3.1 Opstellen plan van aanpak hoe het (lokale) bedrijfsleven te betrekken bij promotie en behoud werelderfgoederen Grachtengordel/Beemster/SvA

In de samenwerking tussen de drie Noord-Hollandse siteholders leeft het idee dat (op langere termijn) het (lokale) bedrijfsleven een rol kan spelen bij de promotie maar ook instandhouding van dit werelderfgoed. Ondernemers zouden er baat bij kunnen hebben om zich in hun communicatie- en marketinguitingen te verbinden aan deze werelderfgoederen, en zodoende het werelderfgoed te kunnen promoten. Daarnaast zijn er eventueel arrangementen mogelijk op het gebied van werelderfgoed die ondernemers kunnen ontwikkelen. Ook zouden ondernemers mogelijk geïnteresseerd kunnen zijn om door middel van sponsoring e.d. bij te dragen aan de instandhouding van deze werelderfgoederen. Het plan is opgevat om een deskundig bureau een plan van aanpak te laten maken hoe het (lokale) bedrijfsleven betrokken kan worden bij de promotie/marketing en instandhouding van deze drie werelderfgoederen. Van belang is dat uiteindelijk via privaatspublieke afspraken tussen overheid en ondernemers de situatie ontstaat dat vanuit het bedrijfsleven zelfverdienende initiatieven en planmatige projecten ontstaan. De overheid heeft hierin in den beginne een stimulerende en randvoorwaarden stellende rol. Het verdieneffect moet zich straks als vanzelf uitrollen vanuit het de betrokken (toeristische) ondernemers. De kosten gaan voor de baat uit: de eenmalige investering in de opzet van dit project, verdient zich terug.

Betrokken partners: samenwerking tussen de werelderfgoederen Grachtengordel, Beemster en Stelling van Amsterdam en het rijk.

Kosten: deze worden geraamd op € 40.000,-. Voorstel is om deze kosten in gelijkheid te verdelen, dus elke partij 25%. Of deze voorgestelde financiële verdeling in de praktijk haalbaar is, behoeft nog nader onderzoek.

Fasering: het laten opstellen van een dergelijk plan van aanpak zou kunnen plaatsvinden begin 2015.

4.4 Projecten gericht op het verbeteren van het toeristisch en recreatief potentieel

4.4.1 De Beemster experience

De lokale Stichting Beemster Werelderfgoed heeft ambitieuze plannen om dit doel te verwezenlijken. De gemeente Beemster is onder meer vertegenwoordigd in het bestuur van deze stichting en ondersteunt de stichting financieel. De Stichting Beemster Werelderfgoed heeft in een gezamenlijke visie met het Historisch Genootschap Beemster aangegeven dat zij zich concreet wil inzetten voor de verbetering van de beleving en de zichtbaarheid van het werelderfgoed. Daarop heeft de stichting een plan van aanpak opgesteld en is de stichting gekomen tot een concreet project op korte termijn, namelijk de 'Beemster experience'.

De 'Beemster experience' is een concept dat is bedacht door Twain Imagineering. Het idee is om als opmaat naar een meer permanente tentoonstelling in 2012 een tijdelijke beleving (de 'Beemster experience') te bouwen op de locatie Westerhem (het Infocenter (VVV) te Middenbeemster). De achterliggende gedachte is om bezoekers een eerste inzicht te geven in De Beemster en ze op die manier langer in onze gemeente, maar ook op het complex Westerhem vast te houden. Tijdens de beleving krijgen de bezoekers in korte tijd de geschiedenis en de ontwikkeling van De Beemster te zien. Bovendien wordt de relatie tussen De Beemster, de Stelling van Amsterdam en de Grachtengordel uitgelicht. Hierdoor hangt dit project nauw samen met de projecten die de samenwerking Grachtengordel, De Beemster en Stelling van Amsterdam betreffen.

De beleving is een mobiele experience in een daartoe ingerichte zeecontainer. Doordat de zeecontainer makkelijk verplaatsbaar is, is het ook mogelijk de 'Beemster experience' tijdelijk op festivals en andere gelegenheden in De Beemster (eventueel ook daarbuiten) te plaatsen, zodat een groot aantal mensen wordt bereikt. In de zeecontainer wordt een multisensorische show getoond (rondom beelden, special effects, surround geluid e.d.). Het vertelde verhaal is informatief, educatief en toont luchtbeelden van De Beemster, waardoor de unieke structuur duidelijk wordt. Hierdoor is het ook geschikt voor schoolbezoeken.

De 'Beemster experience' is een duurzaam product, aangezien het is voorzien van energiezuinige apparatuur. Bovendien is het mogelijk de zeecontainer en de techniek volledig te hergebruiken (uiteindelijk plaatsen in museum/ Infocenter zelf). Twain geeft aan dat de opstelling hufterproof, veilig en zeer geschikt is voor vervoer. Het is een *proven concept en proven technology*. Bovendien is sprake van een relatief lage investering en afschrijving; geen hoge vaste kosten voor huur en bemensing. Bovendien is het mogelijk om behalve informatie over De Beemster te verstrekken, bijvoorbeeld ook informatie over werelderfgoed in Nederland via de container aan de bezoekers over te dragen. Hiervoor is samenwerking met het Rijk en andere werelderfgoederen noodzakelijk.

Daarnaast heeft de Stichting Beemster Werelderfgoed in samenwerking met het Historisch Genootschap Beemster in het kader van nieuwe formules voor het VVV nog verdergaande plannen met het complex Westerhem (het Infocenter c.q. VVV). Op de lange termijn zal de techniek van de 'Beemster experience' worden overgedragen naar het museumcomplex. De stichting heeft plannen om het museumcomplex (o.a. het Agrarisch Museum en het Infocenter) dusdanig te verbouwen dat ruimte ontstaat voor de experience (inclusief een vaste tentoonstelling over de historie en de werelderfgoedstatus van De Beemster)_in het gebouw. Dit nieuwe complex wordt een centrale locatie voor toeristen en moet dienen als startpunt voor een verkenning van de droogmakerij.

Aan de plannen voor de 'Beemster experience' en de verbouwingsplannen voor het complex, wil de stichting in samenwerking met

het historisch genootschap, enkele activiteiten koppelen. Er zijn plannen voor het ontwikkelen van themaroutes, zodat bezoekers een keuze kunnen maken in de wijze waarop ze De Beemster willen ontdekken, een historische kaartenreis en de Beemsterschool (bezoekers leren hoe De Beemster tot stand is gekomen, hoe de mens zich hier heeft ontwikkeld en hoe de droogmakerij een eigen gezicht kreeg als werelderfgoed). Deze activiteiten zullen de komende maanden nog verder wordt uitgewerkt. In ieder geval hangen alle activiteiten nauw met elkaar samen en hebben ze betrekking op het verbeteren van het toeristisch en recreatief potentieel van werelderfgoed De Beemster en de bekendheid van werelderfgoed in het algemeen.

De 'Beemster experience' is dus de opmaat naar een langdurig perspectief voor de verbetering van het toeristisch aanbod in en de economische benutting van De Beemster.

Betrokken partners: gemeente, Hoogheemraadschap, Stichting Beemster Werelderfgoed en Rijk

Kosten: De totale kosten van de 'Beemster experience' zijn geraamd op € 90.000,-. De gemeente Beemster draagt hier € 10.000,- aan bij, het Hoogheemraadschap € 15.000,- en de stichting zelf draagt € 10.000,- bij. Voorstel rijksbijdrage (gezien het belang voor de promotie van het werelderfgoed in het algemeen) is gesteld op € 35.000,-. Dit bestaat uit een component van € 10.000,- voor de realisatie van de 'Beemster experience', een component van € 10.000,- voor de totstandkoming van het nieuwe museum- en informatiecomplex, en € 15.000,- voor de realisatie hiervan en het ontwikkelen van de genoemde activiteiten. Daarnaast wordt momenteel nog gezocht naar andere financiers, zoals provincie en fondsen.

Fasering: zodra de financiering rond is, kan de 'Beemster experience' in twee maanden worden geproduceerd en geplaatst bij het Infocenter te Middenbeemster. Wanneer de 'Beemster experience' nog in 2012 wordt geplaatst, is het mogelijk om de lange termijn doelen van de stichting te gaan realiseren. Planning is dat het complex waar het VVV zich bevindt, eind 2015 volledig vernieuwd en ingesteld is op het toerisme. Bijdrage vanuit de VER: € 10.000,- vooraf, € 10.000,- bij goedkeuring plan van aanpak en € 15.000,- na goedkeuring ontwerp permanent infocenter.

5. Overzicht

VER-doelstellingen, ambities en projecten		
VER-doelstelling	Ambitie/op te lossen knelpunt	Projectvoorstel
Vergroting naamsbekendheid en zichtbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> Er is een verdergaande samenwerking in promotie-, marketing- en communicatieactiviteiten met de andere Noord-Hollandse werelderfgoederen; 	1.1 Naar buiten brengen van gezamenlijk verhaal drie Noord-Hollandse werelderfgoederen 1.2 Benadrukken werelderfgoedstatus Droogmakerij de Beemster
Planologische bescherming op orde	<ul style="list-style-type: none"> Ook in 2013 - 2015 is het financieel mogelijk het Kwaliteitsteam des Beemsters te laten werken aan de planologische bescherming van het werelderfgoed 	2.1 Kwaliteitsteam des Beemsters, te weten: <ol style="list-style-type: none"> planologische bescherming Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zoals stalvormen
Oplossen op knelpunten of het aangrijpen van kansen op het gebied van draagvlak en draagkracht	<ul style="list-style-type: none"> Tekort aan (structurele) financieringsbronnen; Particuliere initiatieven worden ingezet bij promotie en instandhouding; 	3.1 Opstellen plan van aanpak hoe het (lokale) bedrijfsleven te betrekken bij promotie en behoud werelderfgoederen Grachtengordel/Beemster/SvA
Duurzame toeristische en recreatieve ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> 2012-13: Bezoekers van het werelderfgoed De Beemster gaan naar het Infocenter (VVV) te Middenbeemster om daar goed te worden voorgelicht over het werelderfgoed. De bezoeker blijft gemiddeld een half uur op het complex, is tevreden over de kwaliteit van de voorlichting en trekt vervolgens de droogmakerij in om De Beemster ook persoonlijk te beleven. In 2015 wordt nooit meer de vraag gesteld 'waar is nu het werelderfgoed?', omdat het voor bezoekers van De Beemster duidelijk is dat zij midden in het werelderfgoed staan. 	4.1 De Beemster experience

6. Financiering

Financiering	
Projectvoorstel:	Voorstel financiële bijdrage/verdeling:
1.1 Naar buiten brengen van gezamenlijk verhaal drie Noord-Hollandse werelderfgoederen	Gemeente: € 33.750,- Grachtengordel: € 33.750,- OCW/RCE: € 33.750,- Provincie NH: € 33.750,- Totaal: € 135.000,-
2.1 Kwaliteitsteam des Beemsters	Gemeente: € 18.000,- OCW/RCE: € 18.000,- Totaal: € 36.000,-
3.1 Opstellen p v a betrekken (lokale) bedrijfsleven bij promotie en behoud werelderfgoederen	Gemeente: € 10.000,- OCW/RCE: € 10.000,- StvA en Grachtengordel: € 20.000,- Totaal: € 40.000,-
4.1 De Beemster experience	Gemeente: € 10.000,- HHNK: € 15.000,- OCW/RCE: € 35.000,- Stichting: € 10.000,- Overige financiers, nodig: € 20.000,- Totaal: € 90.000,-

Bijlage

Gemeentelijke financiering

De voorgestelde projecten in het PvA zijn projecten die niet tot de reguliere werkzaamheden van de gemeente Beemster behoren. Geld hiervoor zal dan ook extra moeten worden vrijgemaakt en worden gezocht bij derde partijen.

Daarnaast heeft de gemeente Beemster jaarlijkse kosten verbonden aan de instandhouding en promotie van het werelderfgoed. Een deel van deze taken zou ook door de gemeente worden uitgevoerd als De Beemster geen werelderfgoedstatus bezat. Hierbij is bijvoorbeeld te denken aan handhaving en welstand. Echter, door de werelderfgoedstatus van de droogmakerij is het van belang dat dit soort taken extra nauwkeurig wordt uitgevoerd. Hierdoor is gedeeltelijk een onderscheid te maken tussen reguliere kosten beheer en onderhoud van De Beemster en specifiek toe te rekenen kosten beheer en onderhoud van De Beemster. Dit overzicht (zoals staat opgenomen in ons managementplan) ziet er als volgt uit:

Reguliere kosten beheer en onderhoud De Beemster 2012-2022¹

Reguliere kosten beheer en onderhoud	Indicatieve kosten per jaar
Uitvoering Structuurvisie en bestemmingsplannen	€ 135.000
Bouw/woningtoezicht, handhaving, welstand	€ 200.000
Groenbeheer/onderhoud	€ 555.000
Onderhoudbruggen/dammen	€ 35.000
Verkeer	€ 110.000
Water (inclusief planmatig onderhoud en Waterplan)	€ 155.000

Specifiek toe te rekenen kosten beheer en onderhoud De Beemster 2012-2022	Totale Bedragen
Organisatorische inbedding	
Kosten kwaliteitsteam	€ 11.500
Uitvoering convenant bestuurlijke afspraken	€ 5.000
Onderzoeken	
Op basis van gemiddeld één onderzoek per jaar	€ 40.000
Educatie	
Karel en de Kikkerkoning	€ 3.500
Communicatie en promotie	
Bijdrage informatiecentrum (HGB/SBW)	€ 11.500
TOTAAL Gemeente	€ 1.270.000

¹ Op basis begrotingen 2012 gemeente Beemster. Bedragen vanaf 2012 jaarlijks te indexeren.

Colofon

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Smallepad 5 | 3811 MG Amersfoort
Postbus 1600 | 3800 BP Amersfoort
033 – 421 7 421 | fax 033 – 421 7 799
info@cultureelerfgoed.nl
www.cultureelerfgoed.nl
December 2012